

למדנן את יסודות איסורי סיפור לפר"ר על פי הרמב"ם - הפסוק בגנותו של חבריו - וזרימת נזק לחבירו ע"י הפלגת שמעות, ויסוד האיסור הוא ששנינו - גם הפוסק דבר הנאי וגם הפוזיק מאחורי אבו של פניק - מתנגדים באופן שפל ובזוי. ולפי הרמב"ם הם אף יותר גרושים מבצעי פרכילות - חברת, אוכלי קורטין המרעלים בחבריהם על מנת לזרוע פיטול ושנאה.

כמו כן למדנן את האיסור לשמוע ולקבל לפר"ר - ובכחל זה גם האיסור לספר לפר"ר מליד רטון המספר שדבריו יתקבלו - מפני שנתן אימון (או שרובו שאחרים יתנו אימון) בדברים שאין יסוד לאמינותם - על חשבון של הצולת.

ראינו גם שהמספר דבר שהנאי משתמח ממנו אבדל דא פיתה לו כל כוונה לענות - אין זה לשון פרא אולא אבק, ואילו המספר דבר הנאי באופן בקורת' כשכוונתו לסובת זה שהוא מספר עליו - אם פיתה טעות בהבנתו ולאו פ"י מקום לביקורת - פרי זה לשון פרא ולאו אבק.

מפורש בראשונים שהמספר דבר הנאי לתועלת - והפנתו בענין פיתה נכונה - דא אבר על איסור לפר"ר או אבק - והדברים מובנים שהרי אין כאן מעשה נאנה ושלם אולא תיקון ופולחן.

1' ספר החינוך מליד רע"ו... בפיוזר'

החינוך פתח בהפזרת איסור רכילות ואח"כ כולל בה זה גם לפר"ר - וכבר בהפזרת האיסור כותב, אולא אם כן תפ"י כונתו לסילוק פניקין ולפשיבת ריב' - רליד לומר שאין כאן, פיתר' מספר לפר"ר לתועלת, אולא שאין פסוק לתועלת נקרא מעשה רכילות וסיפור לפר"ר.

2' שצרי תשובה לרבין יונה שצרי שלישי NICN רכ"א

רבין יונה מוכיח מזה שפתורה פתירה לפצי - ואפילו צד אחד איפה שהוא נאמן לחייב שבועה - שהפסוק לתועלת לעזור לנזק ולקנא לאמת מותר.

הדברים גם מפורשים בסולא בפסחים על איסור לכוני -

3' פסחים ק"ט ע"ב, שלשה פקדוש ברוק הוא שונאין... דא לימא לי'ה'

צד אחד אינו נאמן לפענש ולכן מ' שראוה יפודי אבר על איסור צריות ואין אנו צד שני איסור לו לפצי עליו, וגם לרבו איסור מספר אם לכוני שיש תועלת בסיפורו - דהיינו שהמספר נאמן על פרא כשני צדי ויפא מותר לרבו לפאמין ולשנא את בעל הפצירה.

מדברי פנא ניתן ללמוד קודם כל שיש איסור לשון פרא גם על מ' שעבר צבירה במזיד ולאו אשה תשובה (למרות ש"כא מכלל, אחרי' ומליד לשנאותו) ובכל זאת מותר מספר לאחרים איפה שיש תועלת בענין, ומותר לשמוע לפר"ר אם יש תועלת בשמיעה.

רבין יונה בשע"ת מסכס את מה שנמדד מפסולא בפסחים -

4' שצרי תשובה לרבין יונה שצרי שלישי NICN רכ"ו... מדרכו פרא'

רבין יונה פסביר שאין לפרסם את חסאו מפני הפסק אנה אשה תשובה, ומותר לספק לחכם לנעו שיתרחק ממנו צד שיש מעשה תשובה. ולכאורה ד"ק רבין יונה משאלת פנא. מכו למימרא לי'ה לרבי'ה למשני'ה' שלדא פיתה שום פוי אמניכו לעלות את זה לפאון עס אולא לרבו - ופי' רבין יונה מפני שאם פדבר יפרסם בין הפאון לעולם דא יסלחו לו ולאו יתנו לו לשכוח ממה שעשה ואפילו אם יחזור בתשובה, אבדל רבו ידע לשנאותו צד שישו וכשיחזור בתשובה יקבעו בלב שלם ומסתמא פוא איש לנעו שלדא יפרסם את פנא - ומסקנת פנא' פיא שאפילו לרבו איסור לעלות מפני שאין כאן תועלת שהרי איסור לרבו לפאמין לו - אם לכוני שונאין אולל רבו כבי תרי. (פתנאי פפוא כתב רבין יונה לקמן.)

ברבין יונה מליד אוד חידוש בענין -

5' פס NICN רי"ט... מליד פרא יחשבו, ומ NICN רכ"ז

כשמדובר בירא חסא חייבם לפוכיחו ואחרי פתוכחה לסמוך על זה שעשה תשובה - ואיסור מספר דייני פציר ולרבו ואפילו נאמן אוללו כבי תרי, ופסולא בפסחים לפי רבין יונה פיא דוקא במ' שהוא, מן פאוליס אשר משפסם לענות באולתם' ואין לסמוך על זה שפתוכחה תשפיע עליו - אכז אם יש אותו אוד צד מותר מספר דיינים כדי שייסרו אותו (אבדל דא לפרסם את חסאו וכחו שכתב לעיל) ואם אין אותו אוד צד מותר לפצי למ' שמאמין לו כבי תרי ופס ישנאו אותו.

בנעו לענין זה חידש הפח"י חיים פלכה -

6' ספר חפ"י חיים כחל ד' לשון פרא סע"ו ו'... ולאו לענתו'

הפח"י חיים רליד לומר שאיפה שפכתלית בסיפור לרבו פיא כדי שיקיים את פמליד לשנא את פחוסא אין לפתיר אולא אם פוא לנעו וכחו שכתב רבין יונה, אבדל אם יש ללפות מפרב שייליח לפפיע עליו מותר מספר לו כדא אם אינו לנעו כל כך וייתכן שפדברים ידלפו פחול.

אז סוגיא פנעזעט לכאן פיא זע של אונזע דברים-

7 ב"מ נ"ט ע"א, אומר רב חננאל בר אבא... אול תנפול

אין איסור אונזע דברים למי שאינן, אמתך בתורה ובמלוות.

8 עזרי תשובה שם פנח ר"ט, ואם פחוסא איש אשר אינן יראו...

מי שאינן יראו שמים- דפייען שפרק מצעו אול מלווה מסוימת- ופוא ענין שאיסורו ידוע לכולם- מותר לכעילא ולפרסם את מצעו ופון אע"פ איסור אונזע דברים- אבער- מפורש ברביע יונג שפכונג חייבת לפיות לתוצלת ולכן אם פנספר אשם באונזע עבירה אין לו לספר על אחרים שמתנגדים כמוהו. ואע"פ שאין אע"פ איסור אונזע דברים מפני שאינן אמתך בתורה ובמלוות בכל זכות אסור לספר על תכאיו עלא כוונג לתוצלת מדין עלון פרא- ע"פ פפתעסקות בחסרונותיפם של אחרים, עלא לתוצלת פיא דבר מונג וסורר.

9 חפ"י חיים כעל ח' סע"ף פ' ובאר מים חיים ס"ק ח'

פח"ח כנראה סבור שפאפיקורס יותר גרוע מזה שאינן יראו שמים ומותר לענותו בכל אופן- כולל שלא לתוצלת- מפני שאינן בכלל, עמ"ק שפוסק על תלך רכ"ל בעמ"ק. דברי פח"ח קשים מחד לדפין אס יסודו של איסור לפ"ר אינן בין אדם לחבירו אלא בין אדם לעצמו- ופרי אפילו לפ"ז אע"פ סרחונג של פנבלע כתב פש"ת שפוא דבר מונג! חידושו של פח"ח על מוזכר ברביע יונג, ובראשונים מפורש שפכונג בבעמ"ק פיא אחרת-

10 פירוש פרחב"ן לויקרא י"ט, ט"ז, כי פרוכל... ברבים'

פכונג בבעמ"ק איננג פגדרת פמדובר אלא פשומע- שלא לספר רכילות לעמק.

וב"כ- מי שער עבירה חביים לפוכיחו אכל אסור לספר על תכאיו לשום אדם, ואם פוא מה אויליס אשר משפסם לשנת אולתס' מותר לספר לחכם זונג פמאמין לו כבי תרי כדי שישנא אותו, ולחכם שאינן כ"כ זונג שוכיח אותו, ואם פוא פורק אול מותר לבזותו ברבים- אס כוונג לתוצלת דפייען לפחזירו למזכ, ואם פוא אפיקורס סובר פח"ח שמתר לבזותו על עלא כוונג לתוצלת ודבריו ז"ע.

בספר חפ"י חיים פקדיש חלק גדול מנספר דפיני תוצלת. פפולכות בנגע למי שער עבירה בין אדם למקום שראינן פן בכלל ד' פ"ר, כעל 'י לפ"ר אסוק במי שער עבירה בין אדם לחבירו, וכלל ט' רכילות אסוק בסיפור על חסרונותיו של פזולת כשפדברים נלעים למשרה לשידוק וכדומה. בכל אחת מפסוליות כתב פח"ח תנאים שנים כדי שפדברים יולדו כתוצלת ולא כלשן פרא.

11 ספר חפ"י חיים כעל 'י פ"ר סע"ף א'

כאן מדובר במי שפזיק לחבירו ופתוצלת פיא לעצור לניק ולענת פמאשים פראים.

12 ע"פ סע"ף ד', עלא מיבעי... עלפא' ופגפ"פ

בעבירה שבין אדם לחבירו- אס פכונג פיא לעצור לניק מותר לספר על אס פרא ננדע לניק מה נעשע לו (ומי פנזיק), אכל אס פתוצלת פפיא איננג עומדת על פפרק ופסיפור פוא לענת פואע' און כדי שיתרחקו בני אדם ממדות כאולפ אין לספר אלא אס כבר ננדע לניק מה קרה ומי עשע לו את זע.

ודבר עלא פוא- שבעבירות שבין אדם למקום עלא פתיחו את פפרסוס אלא אס פחוסא פוא פורק אול, ובעבירות שבין אדם לחבירו עלא מליע תנאי' כזע. ובשלמא אס פיתפ כאן תוצלת מצשית- לעצור לניק- אוילי פזיק דחה את פדאעלע לשון פאוב של פמזיק, אכל בשפתוצלת פיא לענת פואע' און למפ שיפא מותר לפרסם את פדברים כאשר אונ מחמירים במי שער עבירה שבין אדם למקום ואוסרים את פפרסוס!

פחפ"י חיים פפיא כמקור לדבריו את דברי רביע יונג בעליות דר"י על ב"ב בסוגיית אפי תלתא-

13 עליות דרביע יונג ב"ב ע"ט ע"א, ויש על'... דברים ראים'

רביע יונג כנראה פסק שבעבירה שבין אדם לחבירו ידוע שלא שילם ולא ביקש מחילע מותר לספר און לתיקון פעוות און כדי לענת פואע' און- ופוא שוה לפורק אול מצבירה שבין אדם למקום, ואע"פ- ע"פ פירוש זע סובר רביע יונג שחייבים לספר את פדברים באפי תלתא כדי לפביא את פתוצלת ושע"א יחשד לחולין און לשקרן.

בעבירות שבין אדם לחבירו עלא פתיח את פסיפור אלא ע"פ שבעה תנאים, ופם דרושים על בעבירות שבין אדם למקום-

14 ע"פ בח"ח ס"ב

שבצת התנאים פס:

- א. שרוא את הדבר בעל
- ב. שברר שפועל פיא אכן עולה ע"פ דין
- ג. שוכח אותו קודם שיספר עליו
- ד. שלא יגים בעולה
- ה. שכוין לתוצלת
- ו. שיפא ברור שאי אפשר להגיע לתוצלת מבלי לספר
- ז. שיפא ברור שסיפורו לא יגרום לנזק

ופנה. בנמצא לפני התנאים הראשונים - פרי למדנו שבלע"ר גס אס מתכוין לתוצלת חייב על פפשיעה - וס
 לא ברור לו שפועל בוטצה או אס פיא אכן עולה ע"פ פלכפ - פרי פוא בדר פושע. בנמצא לתוכחה יש
 כאן שני ענינים - קודם כל אס אפשר להגיע לתוצלת מבלי לספר ע"פ תנאי ו' אסור לספר - וממילא אס יש
 איצה שפוא ז' לומר שפועל אוו' תתקבט אין מקום לפתיר את פסיפור. וח"י מצה יש לתשוב שיחשדו לו
 בחנפה - שמדבר על בן אדם ובאותו זמן מראפ לו פנים כאילו פוא ידיו (אס לא שיספר באפי תלתא כמו
 שראינו ברביע יונה) התנאי פריבי' פוא שלא פותר פו"א את שס רצ לתוצלת - אבט בהלכות שקר נראפ
 שישנן מקרים בהם מותר לשנות מפני עין חשוב -

15 ח"ח פלכות דפ"ר כלל ד' עילוי' ו' ובאמ"ח ס"ק מ"ג

פח"ח ע"מ פתיר להפזים כשיש תוצלת חשובה וסיפור הדברים איך שפס לא יביא לתוצלת. (ואס פתיר
 לספר אפילו אס לא ראפ בע"מ ובתנאי שלא יספר בתורת ודאי.)

התנאי של כוננ לתוצלת פוא התנאי הפקרי (ופח"ח מוסיף שחייב להיות סיכו טוב שפועל אכן תבא -
 אסור לשלות לנצט את זהותו של הזדלן אס אין לזפות שישתדל להו"א ממנו את כספו או שיצר ממנו
 בעתיד.)

16 הפפה ח"ח פל' דפ"ר כלל ו' עילוי' י"ד

כאן פוסי' פח"ח שיתכן וגם להפז דאפ נקרא תוצלת.

בנמצא התנאי שאס אפשר להגיע את התוצלת מבלי לספר אסור לספר - פשוט שאס אין לזרק בסיפור
 דברי פנאי פרי אין זה לתוצלת! בח"ח מליע אד חידוש בעצן -

17 באמ"ח כלל ו' ס"ק י"א... גורלות'

מפח"ח נמצא שאפילו כשיש לזרק לשלות אס אפשר לספר באופן יותר צדין ופחות מנהג ופתוצלת בין כך
 תוש חייבים לעשות כן - שפרי אין עק"מ בין גילוי דרך נבואה לגילוי דרך גורלות אלכא באופן

ופתנאי פאחרון אסור לגרום נזק שאינו מניע - שפרי תוצלת מפקיע מידי דפ"ר בזה שלא נקרא בחירפ
 ברצה ומחפה לאיד. אבט גרמא בנזקין אסור גס לתוצלת!

פסויא פשלישית בעצן פתוצלת פוא בכלל ג' רכילות וציקרה פיא לספר דבר גנאי או דבר פעלול לגרום
 נזק לזולת כדי למנע ממשהו אחר פיק עתיד -

18 ח"ח פלכות רכילות כלל ג' עילוי' א' ובאמ"ח ס"ק א'... גופא'

פיוצ דבר על ז' אחד פמזורר חשש שז' פשנ עלול ליזוק. חייב לעלות מדין לא תמזוד על דס רעק.

כאן מנה פח"ח רק חמשה תנאים במקום ששבצה שראינו בכלל ו' דפ"ר -

19 שס עילוי' ב', ובאמ"ח ס"ק ג'

מי שאינו ממוטל לכוון לתוצלת לא נפטר מפחילו לספר - וחייב להכריח את ע"מ לכוון לתוצלת.

20 באמ"ח שס ס"ק ג', ופנה אחר שעזרני... דכלל פנ"ד'

מי ששע דבר אפך על פיו עומד ז' פשנ ליזוק מ"פ עליו לספר להס בתור שמוצה בלבד - אבט אין זה
 בכלל לא תמזוד על דס רעק.

21 שס באמ"ח, וצתה אבאר...

גס התנאי להוכיחו לפני מספר לא שייך כאן. (ולכאורה בעצן שידוכ כשיש משהו לספר בודאי צדי' שפדברים
 יבאוו מפמדובר ע"מ - שפרי פמקבט מידע מ"ד שלישי מר"ש כאילו פ"ד פשנ מתנפז בחוסר ישרות. ולכן
 צדי' להפזיע על פמדובר לעלות בע"מ - אס שייך להפזיע אכן יגלה.)

בגזע לטוט פאדע שחייבים לעלות מלינו פגדרות בדומנאות שפביא פח"ח בסוף כעל ע-

22 זיור שני סוף פלכות רכילות סעילי אי, ובאמ"ח ס"ק ב'

אסור לעלות דבר שאין בו אדא משום חשש רחוק לנגק

23 באמ"ח עס ס"ק אי

כעשעוטים במפורש על דבר פאפופ חשש רחוק בלבד - אסור לשקר, אבד עדיף לעתחנא.

24 עס במקו"ח סעילי ע'

אם כי פנשא על דבר כזה מותר לו לעתחנא, אסור לעפיע שידוך או שותפות אם מובן אפחד מפלדדים
לכא פ"ה מנון אם פיו מודעים לערט מסויים - וזה בכלע, לפני צור" - ע"ה שאינה פוגנת.

זיור פאחרון בח"ח פוא בגזע לשידוך-

25 עס סעילי ו' ובאמ"ח ס"ק ח' וס"ק י'

חול"י שחייבים לעלות פוא חול"י מש - דפיינו דבר פמפריע לעקר פחייס באופן משמעותי - עתה או בעתידי (וכן
מחלה תורשתית), ואפיקורסוס לכאורה כולע פשקפות שבאמ"ח על פחתן או פכלע אינו מקובלות, וכל זכ -
עם בחול"י וגם בעיקויים בדעות פכוונע לדברים שלכא פ"ה עולה על דעתם של ז' השני לשאול, אבד במה
שנע לעמכמה - אם באמת איכפת לעם למעל לכא שאול! (פיסוד של איהו דאפסיד אנפשיה פוא כעל במקח
עצות), ובאופן שידע לו על רמאות משני פלדדים אם לו לעתערב.

פח"ח פוסילי צוד תכאי, ופוא מנין איסור גרימת נגק-

26 באמ"ח כעל ע' רכילות ס"ק פ', ופוא פדין אפילו אם ישמע...

אסור לעספר לעועלת למי ששעי לערסס את פדברים או את זפותו של זכ שיעלע לו את פדברים, ויש
מקום לעשוב איך יפ"ה פדין אם למעל במקרה של שידוך נדע למיפוע על מחלה מסוכנת שיש לעתן אבד
אם יעלע לעמפחת פכלע סביר לעניח שפם יפרסמו את שמו של זכ שיעלע לעם - פאם עס כאן סובר
פח"ח שאין לעלות! ופאמת פיא שבעלות פנעצות לשידוך לכא פזכיר פח"ח את פתכאי פזכ בכלע.

וא"כ - יש לען כמה סוגים של תועלת: לענכא בעל עבירה, לעחזירו בתשובה, לענות פועלי או, לעצור למי
שפוזק, לענוע פיצק מחבירו, ולפפיא דאעלע מלבו, פכלע פוא שבאן שבין אדם למקום אין לעלות כדי
לשנאותו אדכא אם פוא מ, פאויטים פשנים על מעשי פצוולע' - ואז אין לעלות אדכא למי שמנאין לו כבי תרי
- אם פתועלת פיא לענכא בעל עבירה מותר רק לכאיש לנע ואם פתועלת פיא לעחזירו בתשובה מותר עס
אם אינו כ"כ לנע, ואם פוא פורק עול מותר לעלות לכולם אם כוונתו לעועלת, ולפי פח"ח אם פוא
אפיקורס אי"ז אפילו לענון לעועלת, ובעבירה שבין אדם לעחזירו - אם ברור שלכא תיקן את פצוולע מותר
לעלות עס אם פחוטא פוא ירא שמי, ואם פתועלת פיא לעצור לענכ מותר לעלות עס אם ערם ידע פניצק
מפדברים, ואם פתועלת פיא לענות פועלי או, אין לעלות אדכא אם פדברים כבר ידועים לענכ, ובכל אלו
לירי את כל שבאת פתכאים - שיראפ את פדברים בעלמא, ושיפא ברור שמה ששע פוא עבירה לפי
פללכה, ושיכח אותו מקודם, ושלא יזים (אם לכא שאין ברירה אחרת ופתועלת רבה), ושיכין לעועלת,
ושלא יפ"ה אופן אחר לעשי את פתועלת, ושלא יערום נגק.

ובתועלת על פעתיד - לענוע פיצק מחבירו חייב לעספר אם ראו בעלמא ואב לעספר אם שמה אחרים -
ובתכאי שיאמר, שמעת"י, ולירי שידע פנתונים מדויקים, וא"ז לעפוכחו מקודם, ואסור לו לעזים, ולירי
שיכין לעועלת (וחייב לעכריח את עלמו לענון לעועלת ולספר) ודוקא בעאין ע"ה אחרת ושלא יערום נגק
שאין מניע לו.

ובכל אופן שמותר לעספר לעועלת מותר לשמוע לעועלת, אבד אסור לעמאין לעפפור אדכא לחשוש לו בלבד.

1 (א) שנמנענו מן הרכילות, שנאמר ויקרא י"ט,
ט"ז לא תלך רכיל, והענין הוא שאם נשמע אדם
מדבר רע בחבירו, שלא נלך אליו ונספר לו פלוני
מדבר כך וכך, אלא אם כן תהיה כונתנו
לסילוק הנזקין ולהשבית ריב, ואמרו זכרונם
לברכה בפירוש רכיל, רך לזה וקשה לזה, דבר
אחר, לא תהא כרוכל, מטעין דברים והולך.

משרשי המצוה, כי השם חפץ בטובת הבריות אשר ברא, וצונו כזה כדי להיות שלום בינינו, כי הרכילות סיבה לריב ומצה.
פרטי המצוה ורוכ האזהרות שהזהירונו זכרונם לברכה על הרכילות ועל לשון הרע שותפו, יתבאר במקומות מהתלמוד
ובמדרשות בפיוזר.

² **רבא** ודע כי בדברים שבין אדם לחברו, כמו גזל ועשק ונגזק וצער ובשת ואונאת דברים, יכול לספר הדברים לבני-אדם. גם היחיד אשר יראה יגיד, כדי לעזור לאשר אשם לו ולקנא לאמת. והנה אמרה התורה שיעיד עד אחד בבית-דין על תביעת ממון לחיב את הנתבע שבועה, אמנם יש עזרו להוכיח את האיש תחלה.

³ שלשה הקדוש ברוך הוא שונא המדבר א' בפה ואחד בלב והודע עדות בתבירו ואינו מעיד לו "והראה דבר עורה בתבירו ומעיד בו יחיד כי הא דסביה חסא ואתא זיגוד לחודיה ואסודי ביה קמיה דרב פפא נגדיה לזיגוד א"ל *שביה חסא חזיגוד מינגד אמר ליה אין דכתיב *לא יקום עד אחד באיש ואת לחודך אסודת ביה שם רע בעלמא קא מפקת ביה אמר רבי שמאל בר רב יצחק אמר רב מחד לשנאחו שנאמר *כי תראה חבור שנאך חובק תחת משא מאי שונא אילימא שונא נכרי הוא *תניא שונא שנא שונא שונא ישראל ולא שונא נכרי אלא פשיטא שונא ישראל יומי שריא למענה דכתיב *לא תשנא את אחיך בלבבך אלא ראיכא סודי דעביד איסורא כולי עלמא נמי מיסני מני ליה מאי שנא האי אלא לאו כי האי גונא החויה ביה איהו דבר עורה רב נחמן בר יצחק אמר *מצוה לשנאחו שנאמר *יראת ה' (שונאי) רע אמר רב אחא בריה דרבא לרב אשי מהו למימרא ליה לרביה למשניה אמר ליה אי ידע רמחמן לרביה כבי תרי לימא ליה ואי לא לא לימא ליה

⁴ **רטו** ודע, כי אם יראה איש כי עבר חברו על דבר-תורה בסתר והוא גלה על חטאתיו על שער-בת-רבים, אשם אשם על זה, כי אזלי החוטא ההוא שב מדרכו הרעה, ויגוניו ברעיוניו, ולב יודע מרת נפשו. ולא נכון לגלותם וזמתי דחכם צנוע אשר לא יספר ליתר ההמון, רק הרחק ירחיק מחברתו על אשר יבדע אליו כי שב מדרכו הרעה.

⁶ ו. ונראה לי עוד באיש אשר משפטו לשנות באולתו, דאף אם רבו איגו צנוע כל-כף, ואפשר שיחודע ממנו להמון, אבל הוא איש שדבריו יהיו נשמעים בתוכחה להחוטא, שלא ישגה עוד באולתו, אפשר גם-כן שמתר לגלות לו, פיון שבננות המספר הוא לתועלת החוטא ולא לבנותו:

⁷ אמר רב חננא בריה דרב אידי מאי דכתיב *ולא תנו איש את עמיתו *עם שאתך בתורה ובמצות אל תונה

⁵ **ריוט** ואמר שלמה עזרו השלום (משלי כד כח-כט) אל-תהי עד-חנם ברעה והפתיח בשפתיה, אל-תאמר כאשר עשה-לי כן אעשה-לו אשיב לאיש כפעלו. פרוש, לא הצברך הזהיר לאמר אל תהי עד שקר, אבל אמר אל תהי עד חנם. כי אם נוקש רעה בחטא, אל תעיד עזרו ולא תגלה על חטאו חנם קלא תוכחת. כי האמנם אם גזל האדם או עשק את עמיתו, חובב להעיד על זה כדי שישב הגזלה אשר גזל על פי שנים עדים. ואם אין שם וזמתי עד אחד, שבועה תהיה בין שניהם. אבל אם ראה כי נכשל חברו בדבר-ערוה או באחת מן העברות, אין ראוי שיעיד על זה חנם, רצוני לומר קלא תוכחת, גם כי יש אתו עד שני להקים דבר. ואם החוטא ירא-חטא, ראוי לו לדבר (על) [אל] לבו כי באמת עשה תשובה. גם ראוי שיירא דנפשו ויאמר בלבבו, אחרי כי האיש [הזה] ירא-שמים ואולי זכיותיו מקרבות מעונותיו. ואמרו רבותינו (קידושין לט ב), כי האיש אשר זכיותיו מקרבות מעונותיו, הנה הוא מעזת צדיקים. אמנם אם החוטא הוא מן האוילים אשר משפטם לשנות באננותם, טוב כי יגידו אל השופטים לנסרו להפרישו מן האסור. אבל אם הוא עד אחד, לא טוב היות האדם לבדו מעיד על חנם, כי עדותו חנם, לפי שאין סומכים עליו, שצאמר (דברים יט טו) לא-יקום עד אחד באיש קל-עון וקל-חטאת. קנו, מוציא שם רע יחשב.

רב ואמרו רבותינו (פסחים ק"ג ב) כי המעיד יחיד על חברו בדבר עברה, מלקים אותו מכת מרדות, אף יוכל לגלות הדבר בהצנע רבו וילאיש סודו אם ידע כי יאמינו דבריו כדברי שני עדים. ואם יש עד שני עמו, ישמעו השופטים דבריהם לנסר החוטא בהצנע. ולא ילבינו פניו ברבים, כמו שצאמר (ויק' יט י"ז) הוכח תוכיח את-עמיתך ולא-תשא עזרו חטא.

⁸ ואם החוטא איש אשר איגו ירא מלפני האלהים, כמו הפורק מעזרו על מלכות-שמים ואינו נזהר מעברה אחת אשר כל שער עמו יודע כי היא עברה, מתר להכלימו ולספר בגנותו. כך אמרו רבותינו (בי"מ נ"א ב) (ויקרא כה י"ז) ולא תונו איש את-עמיתו, עם שאתה בתורה ובמצות, אל תונהו בדברים. ואשר לא שת לבו אל דבר השם, מתר להכלימו במעלליו וקהודיע תועבותיו ולשפוך בוז עליו. ועוד אמרו (יומא פ"ו ב) מפרסמים את התנפים מפני חלול-השם. אבל אם נכשל בחטא על דרך מקרה ורב הימים דרכו להשמר מעונות, אין לגלות על חטאו כאשר בארנו. ויתכן לפרש, אל תהי עד חנם ברעה להעיד עליו על עברות אשר גם אתה חליית בהן כמוהו. על כן יקרא, רעהו, ויורה על זה אמרו אחר-כך, אל-תאמר כאשר עשה-לי כן אעשה-לו. כי אף-על-פי שהיא מצוה לפרסם את החוטאים בנפשותם ואת התנפים, אבל החוטא אם לאיש כמוהו רשעו ורבו-אדם חטאתיו, אין לו לפרסמו, כי אין פננתו בגלותו מסתריו לטובה, כי אם לשמוח לאיד. והשנית, כי אף בוש לא יבוש להכיר על וזתו דפי המעשים ההם והוא אוחו בהם. ונאמר (הושע א ד) יקדתי את-דמי וירעאל על-בית יהוא. הנה כי אף-על-פי שעשה יהוא מצוה בהכריתו בית אחאב, נשא עונו, כי גם הוא היה רב-פשע.

13 ויש

לפי דמיוני בדברים שמתר לאומרים אם הם אמת, כגון מי שקובל על חבירו בפני בני אדם על חמס שעשה לו, או שמספר בנזקים שעושה לו חבירו, כי אע"פ שאסור מן התורה לספר במעשים הראשונים שעושה חבירו, כדנתיא³⁰⁵, לא תונו איש את עמיתו באונאת דברים הכתוב מדבר, הא כיצד, ה' בן תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים, ותניא³⁰⁶ כל הפוסל פסול, ואינו מדבר בשבחה לעולם, אבל דאי בדברים שבין אדם לחבירו שאין לו תקנה עד שיעשה השבוח, או שירצה את חבירו והוא אינו מרציהו, או בשאר עבירות שאוחז אותם ועושה אותם במיד ועודנו מחזיק בהם, ולא במקרה, אבל הם מדרכיו ולמדו, מצוה לגנותו בפני כל אדם, שנא' ³⁰⁷ ומוטל לה' יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו בה, כדי שיתרחקו בני אדם מדרך רעה, כמו שנא' ושומרי תורה יתגרו בהם³⁰⁸, וכדי שישוּב גם הוא מדרך ויתקן מעשיו, וע"ז אמרו כל מילתא דמיתאמרה באפי תלתא לית בה משום לישנא בישא, ומוטל לה' לאומרו אם הוא יודע שהדבר אמת, דאלו בפני א' וב' אפי' אם הדבר אמת מחזי דמשום לישנא בישא קאמר, לפי שהוא שמח ליתן פגם בחבירו ונהנה לספר בלשון הרע, אבל כשאומר בפני ג', דפרהסיא הוא, יש לתלות שהוא מתכוון שיגיעו הדברים לאוזניו ויתקן מעשיו, כגון שידוע בו שאינו מקבל תוכחתו ולא יוסר בדבריו, וכשישמע שבני אדם מרגינים עליו יתכן שישוּב מדרך, ועוד, שיחידלו רבים ללכת בדרכו כשהם שומעים שהבריות מגינים פועל העול³⁰⁹, ועוד, מטעם אחר איכא משום לישנא בישא כשאומר בפני א' או ב' / דמחזי שהוא מתכוון שלא יגיעו הדברים לאוזניו, ורוצה להחניפו ולגנוב דעתו, ובסתר הוא מגנהו ונראה דנתנה בסיפור לשון הרע, וכל זה כשאין עליו אימה מן האיש שהוא שמדבר עליו, שאם הוא אדם שיש לאל ידו להרע עמו, כבר אמרו³¹⁰ מותר להחניף לרשעים, ועוד מטעם אחר איכא משום לישנא בישא כשאומר בפני א' או ב' דאתי למיחשדי' שמא אין הדברים אמת, אבל כשהוא אומרם בפרהסיא והמספר הוא אדם כשר, הכל יודעים שאין אדם כשר מספר דברי שקר ברבים, ואין (לשון) [לשומעין] לחושדו, אבל יש להם לחקור הדברים ולהוכיח לאיש ההוא שמספרים עליו דברים רעים.

14 ב. **לשון הרע** הן: א. שידברו זה הדיבר בעצמו^(א), ולא על-ידי שמישהו מאחרים, אם לא שנתבאר לו אחר-כך שהדיבר אמת. ב. שידברו מאד שלא יחליט תכף את הענין בדעתו לגול ולעשק או להזקיק וכיוצא בזה, רק יתבונן היטב את עצם הענין^(ב) אם הוא על-פי דין בכלל גזל או הזקק. ג. שיוכיח את החוטא מתחלה וקלשון רבה^(ג), אולי יוכל להועיל לו ויחטיב על-ידי זה את דרכיו, ואם לא ישמע לו, אז יודיע לרבים את אשמת האיש הזה מה שהזיד על רעהו. (ואם יודע בו שלא יקבל תוכחתו, יבאר לקמן את ירצה השם בסעיף ז). ד. שלא יגדיל העולה יותר ממה שהיא. ה. שיבטן לתועלת^(ד), ויכמו שנובאר לקמן בסעיף ד', ולא להנות חסד-ושלום מהפגם שהוא שהוא נותן בתכרו, ולא מצד שנגא שיש לו עליו מקבר. ו. אם הוא יכול לסבב את התועלת הזאת גופא בעצה אחרת^(ה), שלא יצטרף לספר את ענין הלשון-הרע עליו, אזי בכל גווי אסור לספר. ז. שלא יסבב על-ידי הספור הזקק להגדול יותר מקפי הדין שהיה יוצא, אלו הודיע עליו באופן זה על דבר זה בבית-דין, ובאור דבר זה עין לקמן בהלכות רכילות בכלל ט', פי שם מקומה:

9. **וכי** זה האסור של לשון-הרע הוא דוקא על איש שעל-פי דין תורה הוא צדיק בכלל "עמיתך", דהיינו עם שאתך בתורה ובמצות, אכל אותן האנשים שפנינם שיש בהם אפיקורסות, מצוה^(א) לגנותם ולבזותם, בין בפניהם ובין שלא בפניהם, בכל מה שהוא רואה עליהם או ששומע עליהם^(ב), ודקתיב (ויקרא כה ט'): "לא תונו איש את-עמיתו", ו"לא-תלך רכיל בעמיתך" (שם ט טו), והם אינם בכלל זה, שאינם עושים מעשה עמך, ונאמר (תהלים קלט כא): "הלא-משנאך ה' אשנא^(ג), ובתקומתך אתקוטט" וגו', ואפיקורוס נקרא^(ד) הכופר בתורה ובנבואה מישאל בין בתורה שבכתב ובין בתורה שבעל-פה, ואפילו הוא אומר כל התורה מן השמים חוץ מפסוק אחד, או קל-וחמר אחד, או גזרה שנה אחת, או דקדוק אחד, גם הוא בכלל הזה:

(ח) מצוה. ועין לעיל בכלל ד' בסעיף ו' ויתבאר לך הכל. ובוה הדין אין צריך להפריטים המבוארים לקמן בכלל ו':

10. **כי הרובל הולך** כל היום קונה מכאן ומכאן והולך ומוכר במקומות אחרים לקאן ולקאן, כמו שפוזכירין תקמים (מעשרות פ"ב מ"ג): ורקלין המחזירין בעירות. וזה טעם: בעמיתך, כי הוא הולך ברבים.

11. **אם אחד ראה אדם שעשה עולה לחברו**^(א), כגון שגזלו או עשקו או הדיקו, בין אם הגזול והנזק יודעים מזה או לא^(ב), או שפגשו או שצערו והונה אותו בדברים, ונודע לו בברור^(ג) שלא השיב לו את הגזלה ולא שלם לו את נזקו, ולא בקש פניו להעביר לו על עונו^(ד), אפילו ראה דבר זה ביחודי, יכול לספר הדברים לבני-אדם, כדי לעזר לאשר אשם לו, ולגנות המעשים הרעים בפני הבריות, אף יזהר שלא יחסרו אלו השבעה פרטים שנובארים בסמוך:

12. **לא מקבץ אם האנשים שהוא מספר לפניהם**, יכולים הם לעזר לגזול והנעשק והנזק והמתבזש בענינם^(א), בנדיאי נכון לעשות הדבר כן. ואפילו אם התועלת הזאת לא תוכל להגיע על-ידי ספורו, רק שהוא מתכוון שיתרחקו בני-אדם מדרך רשע^(ב), כשישמעו שהבריות מגנות פועלי און, ואולי הוא בעצמו ישוּב על-ידי זה מדרך הרעים, ויתקן מעשיו כשישמע שהבריות מגנות אותו עבור זה, גם זה איננו בכלל לשון-הרע ולתועלת יחשב, (טו) בין ששעל כל פנים אין מכון להנות מהפגם ההוא שהוא נותן בתכרו, רק לקנא לאמת, ואולי תבוא על-ידי זה התועלת על להבא*:

* הגה"ה: ובאפן זה אינו מפר (טז), רק אם כבר נתחלה הדבר להפגול והנעשק והנזק, אבל אם לא נתחלה הדבר צדין להם, נראה שאסור לספר לאחרים, וכפי מה שנובאר לקמן בהלכות רכילות בשם הפוסקים, דאסור רכילות הוא, אפילו אם מספר לאחד מה שפולני דבר ועשה נגד פולני, פון יודע להגידו, דתכרו תכרא אית ליה (טז), והבגס לו שנגא בלבו על זה, ועין ב"באר מים חיים":

(מג) פשוט דמותר. ובכאן אין צריך הפרטים דלקמן בכלל ו', כי הפרט הא' שזכור שם, דהיינו: דוקא אם ראה בעצמו ולא אם שמע מאחרים, בכאן אפילו אם שמע מאחרים, הלא יש לקבל דבר זה לענין לחוש לעצמו ולאחרים, וכמ"ש לקמן בכלל ו' ב"באר מים חיים" בשם הרא"ש. ומכל מקום יש חילוק בזה, דאם ראה בעצמו, מותר לו לספר בהחלטתו, אבל אם לא ראה בעצמו רק שמע מאחרים, יש לו לומר להם בלשון זה "שמעתי אומרים עליו כך וכך", "ע"כ יש מאד לחוש ולשמור ממנו": ולענין הפרט שלא יגדיל העוולה יותר ממה שהיא, אם יספר להם כאשר הוא, לא יתרחקו מאתו ויכול לבוא מזה ריעותא, אפשר דמותר לגדל. וכן כל שאר הפרטים דלקמן אינו מצוי כאן, רק העיקר שבכולם, שיכירין לכבוד השם, דהיינו: אם הוא רואה שיהיה מזה תועלת ולא מצד שנאה:

15. **ויאמר על-פניו** אם ראה אדם (מא) באחד (מב) מנה מגנה, כגון: אגדה או פסע או שארי מדות רעות או שהוא בטלן מתורה וכיוצא בזה, נכון לו לספר דבר זה לבנו או לתלמידיו ולהנהיגם שלא יתחברו עמו, כדי שלא ילמדו ממעשיו, כי העקר מה שזוהייה התורה בלשון-הרע אפילו על אמת, הוא אם פגנתו לבזות את חברו ולשמת לקלונו, אכל אם פגנתו לשמר את חברו שלא ילמד ממעשיו פשוט דמותר (מג), ומצוה נמי איכא: אף באפן זה וכיוצא בזה נראה דמצוה להמספר לבאר השעם למה מספר בגנותו של חברו, כדי שלא יטעה השומע להמיר על ידו יותר מזה. וגם שלא יבוא לתמה עליו שהוא סותר את עצמו, כי פעם יאמר לו שאסור לספר אפילו על אמת, כמו שיתבאר לקמן בכלל ט' (סעיף ה) שמצוה רבה היא להפריש בני הקטנים מזה העון, ועתה הוא מספר בעצמו (ובהאי גוונא איתא בשלחן ערוך יורה דעה ע"י סימן רמב כצידו ונתנה אסור והיורו לשי"ן סעיף ט) קוז אם הוא מתיר דבר שיש פוסקים לאסור, דע"כ שבת וכיוצא בזה):

(א) ותראה לילך ולגלות. ודוקא לילך זה הדבר לאוני פלוני יסובב עליי זה מעצמו לגלות. אבל אם הוא דורש ממנו את מצבו, והוא מבין שכונתו דרוצה להשתתף עמו בעניין מה, אפשר דכיון דגילה לו השותף דעתו כפירוש, שאם הוא עתה שפל במצבו, אינו רוצה להשתתף עמו, מותר לגלות לו. וכל דברינו הוא, אם הוא יודע בבירור את עניין מצבו, כי עתה מטה ידו מאוד (והוא איננו מכירן בספורו ח"ו מטעם שגאה), וגם הוא משער, שלא יבוא זה הדבר לאוני פלוני. דאם יש לצדד העניין לכאן ולכאן, או שהוא משער שלבסוף יבוא

24

ג. ונדע עוד, דמאד צריך לזהר שלא ליצץ לראובן שישתתף עם שמעון, אם הוא יודע שום רעוהא שישכיל להיות על-ידי שתפותם, בגון מפגני ענייתו, וכל שכן אם איננו איש נאמן כל-כך. והוא הדין לענין שדוף, או אמן, וכהאי גוונא. דאפילו באפנים שאסור לילף ולהרגיל על שמעון, בגון לילף ולקסר עליו לפני ראובן, שאיננו תקיף במצמדו וכנ"ל, וכהאי גוונא בשדוף ובאמן כל אחד לפי ענינו, הינו דוקא לילף ולהרע לו אסור בבפכה גוני מטעם רכילות:

א. הנהגה: הנהיגו להרע לראובן ולצעזע אותו שישעשה השתפות עמו, או שישתדף עמו וכהאי גוונא, אם הוא יודע בעצמו שאילו היה הדבר הזה נוצץ לו, בגון שהוא היה צריך לעניינים ההם, היה מתרחק מאנשים האלו, אסור גמור הוא ליצץ את חברו בזה, דזה הוא בכלל "לפני עור לא תתן מכשול" (ויקרא טו יד), שאמרו חז"ל (תורה כהני פרושה ב"ד ע"ג) שלא לתן לו צעה שאינה הוגנת לו. ויש אנשים שגנבין צעדין זה מפני גניעתם, והוא עון פלילי, כי חסוד קמון מעבידים על לאו דאורייתא:

25

ו. ונעשה נחור לכאר מה שהתרגו בתחלת סעיף ה': אם התקן יש לו חסרונות עצומים, כי יש נפקא מינה בין החסרונות. והיננו, אם התקרון הוא מצד חלי גופו, והמתקן אינו מכיר אותו מצד שהוא דבר פנימי אשר לא נגלה לכל, פשוט הוא דאין על המגלה ענין זה חשש אסור רכילות (ו), אך שלא יחקרו בזה הפרטים הנ"ל (מ) בכלל ט' סעיף ב', ובארתים פה ב"באר מים חיים":

ועוד יש אפן שני דצריך לגלות לו, הינו אם נשמע על התקן שיש בו אפיקורסות, חסד-שלום, צריך לגלות לו (ט), ועל זה נאמרו סמוכין: "לא-תלך רכיל בעמירך", אכל "לא תצמד על-דם רעה" (ויקרא טו טז): אם התקרון הוא מצד מעוט חכמת התורה שיש בו, אין לגלות לו, דאיהו דאפסיד אנפשיה, דהיה לו להוליתו אצל בעלי תורה שינסו את פח חכמתו וידיעתו עד היכן מנעת, (ואם עשה כן הם צריכים לומר האמת, כי משגי העדדים נהרצו בדבר (י) לבתחלה) ומדלא עשה כן נהרצה בדבר:

(ז) ויברך כל אלה, מי שצדקה להמיר זה מהמת שאינו יכול לראות באונאת חברו, שהשדכנים מרמים את המתקן, צריך שישער מתחלה כי מעות הדונקא והספקת המזונות והלישת הגנדים שהמתקן מקבית הוא דבר אמת שיש לו יכוב בו, דבסתם אין למהר ולהמיר דבר זה, כי עינינו רואות, כי הרבה מהם אין מקימים, ואם פן חו לא ששך בו אונאה, כי כמו שהתקן מרבה להמתקן, פן המתקן מרבה, ורצא זה בזה. ולברך כל זה צריך גם-כן בזה כל הפרטים הפתוחים להמלה בכלל ט' סעיף ב' (י):

(ח) הפרטים הנ"ל. ומפני שהקלקל יתר נכלל עוד עניין אחד, שיתבונן מתחלה, אם מצוי בעניינים אלו לכן אחזרם כאן תבוא תועלת מדיבורו, לאפוקי אם הוא כהדא ובמעט תוספות. (א) שיתברר אצלו משער שלא ישמע לו וישתדף עמו. ודבר זה מתחלה, כי דבר זה הוא בכלל חולי הגוף, מצד מאוד בעניני השידוך, כאשר כתבנו לאפוקי, אם הוא רק חלוש כטבעו (בעניין שאמרו (מדרם מט: קציר ומרעי רבנן) אינו בכלל חולי. ב) שלא יגדיל את עניין המחלה יותר ממה שהיא. ג) שיכירן לתועלת המחותר, ולא מצד שנאת החתן. וכוה הפרט ידעונו יותר ממה שהוא, דאי לאו הכי עלול מאוד שיכשלו בלאו דלשון הרע דאורייתא על-ידי זה:

21 ועתה אבאר מה שחיסרתי כאן הפרט דהוכחה, משום דנראה לי דכאן אין צריך לזה. דבשלמא שם הוא עניין שכבר עבר וסיפורו הוא רק כדי לקנא לאמת, ולהכי הוצרכנו להוכיחו מתחלה אולי נראה שיתוה הנידח בעצמו את הדבר, על כן אין לספר גנותו לעת עתה. אבל כאן דאיידין לעניין לשמור לאחד שלא תגיע לו רעה מאיש הזה, שהוא גנב או שותף רע וכיוצא בזה בכל הציורים, מה יועיל הוכחה? אפילו אם יבטיחנו שלא יעשה עוד כזה אולי לא יקיים דברו:

22

א. אם הוא רואה שראובן רוצה להשתתף עם שמעון בעניני המסחר, ושמעון אינו מכירן בטבעו, והוא מכיר היטב לראובן מקבר שאינו חושש לממון אחרים מפני טבעו הרע, נהיה לזה מתחלה שלא ישתתף עמו, ואין בזה משום לשון-הרע. וגם בזה צריך לזהר מאד שלא יחקרו כל הפרטים הנ"ל כלל ט' סעיף ב':

הנהגה: והנהיגו אחי, שלא תטעה להמיר מטעם זה אם אתה רואה שאחד רוצה להשתתף עם חברו ואינו מכירן כל-כך, ואתה מכירן כי הוא עתה שפל במצבו, ותצדקה לילף לגלות (א) לשפתו דבר זה, כדי שלא ישתתף אתו, דעון גדול הוא, כמו דאיתא ב"מכש"ם פ"ק ז' מהלכות דעות (ה"ה), וזה לשונו: והמספר דבכרים שגורמים אם נשמעו איש מפי איש להזיק חברו בגופו או להצד לו, הרי זה לשון-הרע. ואין דומה כלל לשאר עניינים שהצרכנו לגלות, דהתם הוא מציל על-ידי זה את האיש שהוא מגלה לו מעצם ההזק או הרעה, מה שאין כן בזה, דאין לנו שום רצאה (ב) להקליל דיצע לו על-ידי השתפותו הזק ורעה באשר בארתי הפל ב"באר מים חיים":

(ב) דאין לנו שום רצאה. דכי מפני שהוא עתה שפל במצבו, יוכרח מזה שלא תהיה הצלחה בעסק ח"ו, אורבה אולי ירחם עליו ה'. וגדולה מזו מצינו ב"יורה דעה" (בסימן רמ סעיף ב), דאין דבר רע ולא היוק יוכל לצאת מן הצדקה שנאמר (ישעיה לב ח): "יהיה מעשה הצדקה שלום", ונלעסוק עם איש כזה בשותפות הוא המעלה הראשונה מח' המעלות שבמצות צדקה המבואר ב"יורה דעה" שם (סימן רמט סעיף ו) ס"ו. ואף שזה הנותן לא כוון לזה, הוא מתברך גם כן, כדאיתא בתוספתא דפאה (צל תורה כהני פרושה ויקרא, וברא חובה פרושה יב סימן יג) ונלעסוק עם דאפילו איכר מעות ומצאן עני, גם כן מתברך מזה, כיוון דסוף סוף נהנה העני מזה, והכי נמי דכחתי:

ואם שחושש הוא מפני נאמנות באיש כזה מפני גדול דחקו, גם זה לא יתכן, ראשו באנשים כאלו לא ימצאו אנשים נאמנים ונזהרים בכל כוחותם מממן חבריהם כמו עשירים ויותר מהם, וכי אם ירד ממצבו יאבד חזקת כשרותו:

ולברך זה, האם על סברות חלושות וקלות כאלה נשוח דבר זה להפסד ברור, ונחיר על-ידי זה איסור רכילות ונלך ונטען דברים מזה לזה, ודאם דבר זה הוא רק חשש היוק, ממילא אסור כמו שכתבנו כמה פעמים, "דמאי חיות דדמא דזה סומק טפי לאלמא דמא דזה סומק טפי", ולזה הוא בשב ואל תעשה לזה הוא ברוך ועשה, והבאנו ראיות לזה. ואם האיש שהוא מספר לו הוא צורבא מרבנן צריך עיון, ועי' בב"ב (קע"ג:) מרשב דמשה בר עזרא (ט): וצא ולמד, עד היכן החמירה התורה בעניינים אלו, שאפילו אם הוא קרוב לשמיטה ונמנע להלוות להעני מיראת דבר השמיטה, שהוא באמת קרוב להפסד, אף-על-פי-כן נקרא עבור זה בליעל כמו

26

והוא הדין אפילו אם ישמע לו, אך שהוא מכיר את טבעו של זה שהוא מייצץ אותו שהוא בטבע הולך רכיל, ופרסם הדבר לכל שפלוני יצץ אותו שלא לגמור את העניין עם פלוני מחמת טעם פלוני ופלוני, ויכול להגיע דבר זה לאוני פלוני, ועל-ידי זה יוכל לבוא מחלוקת גדולה. או פן יתחיל השכנגדו לדרוש מאתו טעם הדבר, על מה אין אתה גומר עמי העניין שהסכמנו עליו ביחד מכבר, והוא ישיב לו פלוני אמר עליך כך וכך, לאנשים כאלו הולכי רכיל, נראה שאין לספר להם שום עניין: